

Iona Bădescu

Iona Bădescu

Dicționar de termeni oltenești

Volumul II

Literele M-Z

Editura UNIVERSITARIA

Craiova, 2019

Referenți științifici:

Conf.univ.dr. Camelia Zăbavă

Lect.univ.dr. Ovidiu Drăghici

Copyright © 2019 Editura Universitaria

Toate drepturile sunt rezervate Editurii Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BĂDESCU, ILONA

Dicționar de termeni oltenești / Ilona Bădescu. - Craiova : Universitaria, 2018-2019

2 vol.

ISBN 978-606-14-1448-2

Vol. 2 : Literele M-Z. - 2019. - Conține bibliografie. - ISBN

978-606-14-1549-6

81

© 2019 by Editura Universitaria

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețelele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

ABREVIERI

adj. = adjectiv, adjectival
adv. = adverb, adverbial
advers. = adversativ
art. = articol, articulate
augm. = augmentative
c.d. = complement direct
c.i. = complement indirect
c.instr. = complement
instrumental
c.t. = complement de timp
col. = colectiv
comp. = comparativ
compl. = complement
conj. = conjuncție
dem. = demonstrativ
depr. = depreciativ
expr. = expresie
f. = feminin
fam. = familiar
fig. = figurat
gen. = genitival
impers. = impersonal
ind. = indicativ
interj. = interjecție
interog. = interogativ
intrans. = intransitiv
invar. = invariabil
ir. = ironic
înv. = învechit
loc. = locuțiune

m. = masculin
n. = neutru
neg. = negativ
nehot. = nehotărât
num. = numeral
num. card. = numeral
cardinal
num. ord. = numeral ordinal
pas. = pasiv
peior. = peiorativ
pers. = persoană
p. anal. = prin analogie
p. ext. = prin extensie
pl. = plural
pos. = posesiv
prep. = prepoziție,
prepozițional
p. restr. = prin restrângere
prez. = prezent
pron. = pronume
refl. = reflexiv
s. = substantiv
s.c. = substantiv compus
sg. = singular
sint. = sintagmă
subst. = substantival(ă)
tranz. = tranzitiv
unipers. = unipersonal
v. = vezi
vb. = verb, verbal

SURSE

- *** *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, Editura Univers Enciclopedic, București, 1998.
- *** *Dicționarul Limbii Române*, Ediție anastatică, Vol. I-XIX, Editura Academiei, București, 2010.
- *** *Glosar dialectal Oltenia*, întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu de Galina Ghiculete, Paul Lăzărescu, Nicolae Saramandu, Magdalena Vulpe, Editura Academiei, București, 1967.
- *** *Micul dicționar academic*, vol. I-IV, Editura Univers Enciclopedic, București, 2001-2003.
- *** *Noul atlas lingvistic pe regiuni. Oltenia*, vol. I-V, sub conducerea lui Boris Cazacu, de Teofil Teaha, Ion Ionică și Valeriu Rusu, Editura Academiei, București, 1964-1984.
- *** *Texte dialectale. Oltenia*, publicate sub redacția lui Boris Cazacu, de Cornelia Coahuț, Galina Ghiculete, Maria Mărdărescu, Valeriu Șuteu și Magdalena Vulpe, București, 1967.
- Bărbuț, Dorina, *Dicționar de grai oltenesc*, Asociația Independentă Literară, Artistică, Culturală și Editorială „Mileniul III”, Craiova, 1980.
- Bulgăr, Gh. (coord.), *Lexic regional*, Editura Academiei, București, 1960.
- Ciorănescu, Alexandru, *Dicționarul etimologic al limbii române*, Editura SAECULUM I.O., București, 2002.
- Mareș, Lucreția, *Lexic regional 2*, Editura Științifică, București, 1967.
- Marin, Maria (coord.) / Ionică, Ion / Marinescu, Anca / Mărgărit, Iulia / Teaha, Teofil, *Dicționarul graiurilor dacoromâne sudice*, vol. I-III, Editura Academiei, București, 2009-2011.
- Șăineanu, Lazăr, *Dicționar universal al limbei române*, ediția a VI-a, Editura Scrisul Românesc, Craiova, 1929.
- Suciu, Emil, *Influența turcă asupra limbii române*, vol. II, *Dicționarul cuvintelor românești de origine turcă*, București, Editura Academiei Române, 2010.

M

Maalá¹, *maalále* s.f. v. **mahalá¹**.

Maála, *maalále* s.f. v. **mahalá²**.

Macagú, *macagú* s.m. Cantonier.

Macát, *macáturi* s.n. **1.** Țesătură groasă din lână, de obicei, înflorată, pentru acoperit patul; cuvertură. **2.** Țesătură (din lână), pătură pentru învelit.

Máchea adv. Oare.

Madeá, *madéle* s.f. **1.** Defect, meteahnă, viciu, nărav, cusur. **2.** Specie, fel, sort, categorie (mai ales de produse agricole sau de articole comerciale).

Madrígă s.f. Boală (la om), constând în descuamarea pielii de pe cap.

Magalíe s.f. Parte umflată a butucului roții de căruță.

Magará, *magarále* s.f. Necazuri.

Magaríci s.n. sg. Petrecere.

Magazíe s.f. (la casă) Coroană formată din cele patru cosoroabe, pe care se sprijină consolele.

Magaziná vb. I tranz. A înmagazina, a depozita.

Magazioná (5 sil.) vb. I tranz. și refl. v. **magaziná**.

Magálă, *magále* s.f. Pauză în timpul lucrului la câmp.

Magdalínă s.f. Margarină.

Magdalítă s.f. v. **migdalítă**.

Magión (2 sil.) s.n. Magiun.

Mahalá¹, *mahalále* s.f. Parte a unui sat, cătun.

Mahalá², *mahalále* s.f. Scândură (mai mare decât drișca) pentru netezit pereții tencuiți, înainte de drișcuire.

Mahoárcă (3 sil.) s.f. Tutun.

Mai¹, *máie* s.n. **1.** Ciocane de lemn (cu diferite întrebuințări). **2.** (și cu pl. *maiuri*) Limbă la meliță. **3.** Suprafața orizontală, suportul pe care stau brațele vârtelniței. **4.** Cui care se introduce într-una din găurile lopățelei din amnarul războiului de țesut.

Mai², *máiuri/máie* s.n. Ficat.

Maiá s.f. **1.** Aluat pentru dospit. **2.** Amestec de făină, apă și drojdie, folosit la fermentarea aluatului; plămădeală.

Máică (2 sil.), *maici* s.f. **1.** (și cu pl. *maice*) Mamă. **2.** (mai ales la vocativ) Soacră. **3.** în sint. *maică bătrână*; *maică mare* = bunică.

Máichea adv. Oare.

Maidán, *maidáne* s.n. **1.** Ridicătură de teren; deal, colină, movilă. **2.** în sint. *maidan de zăpadă* = troian (de zăpadă).

Máie s.f. Bunică.

Maiestríe, *maistrúi* s.f. v. **mistríe**.

Maimuțói, *maimuțódie* s.n. Momâie, sprietoare.

Máistor (2 sil.), *máistori* s.m. Meșter, meseriaș.

Maistor s.m. v. **maistor**.
Maistore, *maistori* s.m. v.
maistor.

Maistri s.m. pl. v. **maistor**.

Májă s.f. Tablă emailată.

Májeră s.f. Grămadă,
maldăr.

Majerí, ind. prez. pers. I sg.
majerésc, vb. IV tranz. A face
grămezi.

Majerít adj. (despre car)
Încărcat prea mult.

Mal, *máluri* s.n. **1.** Deal,
coastă. **2.** Râpă abruptă (de unde
se scoate pământ pentru tencuit).
3. (p. ext.) Pământ clisos; lut.
4. Ridicătură de pământ; movilă.
5. în sint. *mal de zăpadă* = troian
(de zăpadă).

Malálaie, *mălái* s.f. Parte
componentă a instalației din
interiorul cuptorului în care olarii
ard vasele.

Malamășcă s.f. Scândură
mai mare decât drișca, cu care se
netezește peretele tencuit înainte
de a-l drișcui.

Málă, *mále* s.f. v. **maála**.

Máldăr, *máldăre* s.n. **1.** Ier-
buri proaspăt cosite, folosite ca
furaș pentru vite. **2.** Grămadă de
fân (cât se ia o dată în furcă); pală.
3. Snop din coceni de porumb. **4.**
Mănunchi de cânepă. **5.** Legătură,
păpușă din fuioare (dărăcite și
pieptănate). **6.** în expr. *a sta* (sau *a*
fi lăsat pe maldăr = a trăi în
belșug, fără griji.

Málin, *málini* s.n. **1.** Sal-
câm. **2.** Dafin.

Máltăr s.n. Mortar.

Mámă, *máme* s.f. **1.** (și s.c.)
mamă bătrână, *mamă mare* =
bunică. **2.** Termen de adresare
pentru sora mamei sau a tatălui;
mătușă. **3.** Matca stupului.

Mamică s.f. Mamă.

Mamíță s.f. Diminutiv de la
mamă.

Mamodeá, *mamodéle* s.f. v.
mamudeá.

Mamudeá, *mamudéle* s.f.
Monedă (turcească) de aur,
folosită, de obicei, ca cercel.

Mamúie, *mamúii* s.f. v.
mămúie.

Mamúr, *mamúri* adj. Mah-
mur (după beție).

Manechín, *manechíni* s.m.
Sperietoare pentru păsări; mo-
mâie.

Manélă, *manéle* s.f. Unealtă
cu vârf ascuțit, cu care se fac
găuri în pământ pentru înfipt
aracii la vie sau pentru semănatul
porumbului, chitonag.

Mangealác, *mangealácuri*
s.n. **1.** Par gros care servește la
ridicarea greutateților; pârghie.
2. Mustuitor.

Mangialác, *mangialácuri* s.n.
v. **mangealác (1)**.

Mangóliță s.f. (depr.) Fe-
meie grasă.

Máni interj. Cuvânt cu care,
prin repetare, se cheamă rațele.

Manichín, *manichíne* s.n. v.
manechín.

Maniște s.f. Cusătură la
mâneacă, la manșetă.

Mantá, *mantái* s.f. Haină lungă și groasă (din postav sau din piei de oaie).

Manțóg, *manțóguri* s.n. Ambiție.

Maoárcă s.f. v. **mahoárcă**.

Marámă, *marámi* s.f. Basma (de obicei din material gros sau din mătase grea).

Maráz, *marázuri* s.n. Uimire, mirare.

Mără s.f. sg. Măr (fruct).

Marchéză, *marchéze* s.f. Obiect de cules afine, de forma unei cutii, cu coadă, având latura din față zimțată ca pieptenele.

Marchízi s.f. pl. Marchize, pridvoruri.

Mardá s.f. col. **1.** Impurități, reziduuri la prepararea săpunului. **2.** Impurități rămase pe fundul vasului după topirea fagurilor. **3.** Drojdie rămasă pe fundul vasului după limpezirea vinului. **4.** Depunere din zer, pe fundul vasului în care se fierbe urda. **5.** Nisipul (amestecat cu grăunțe și făină) care iese dintre pietrele morii după ferecare. **6.** (cu pl. mardále) Impurități (nisip, boabe seci, semințe de buruieni) rămase la cernutul boabelor de cereale. **7.** Lână de calitate inferioară, rămasă după dărăcit. **8.** Câlți. **9.** Fire de cânepă rămase nedezvoltate, pipernicite.

Mardáf s.n. col. **1.** Impurități, reziduuri la prepararea săpunului. **2.** Impurități rămase pe fundul vasului după topirea fagurilor. **3.** Drojdie rămasă pe fundul vasului

după limpezirea vinului. **4.** Resturi de grăsime, folosite la prepararea săpunului.

Mardát¹ s.n. col. v. **mardá** (1.).

Mardát² v. **mardáf**.

Marghiól, *marghióalá* adj. Deștept, isteț.

Márgină, *márgini/márgini* s.f. Margine.

Marmaziú, *marmazíe* adj.

1. Roșu-portocaliu. **2.** Stacojiu.

Mármoră s.f. v. **mármură**.

Mármură s.f. Porțelan.

Mármure s.f. v. **mármură**.

Márta s.f. art. Numele lunii martie.

Martác, *martáci* s.n.

1. Grindă lungă și groasă. **2.** Fiecare dintre căpriorii unei case. **3.** Chingă a căpriorilor unei case. **4.** Lemn gros care se fixează cu capătul de sus în grinda unei case și cu cel de jos pe căprior. **5.** (p. anal.) Nojițe.

Martalóg, *martalógi* s.m.

1. (depr.) Persoană care se ține scai de cineva. **2.** (depr.) Bătrân care se ține după femei. **3.** Om leneș și de nimic.

Márte s.m. v. **márta**.

Martór¹ s.m. Pantă pardosită cu lemne, pe care alunecă buștenii la vale.

Mártor², *mártori* s.n. Rașiște în pădure.

Mártore, *mártori* s.m. Martor.

Martóli, ind. prez. pers. I sg. *martólésc* vb. IV tranz. și refl. A (se) astupa cu călți de cânepă

golurile dintre scânduri; a călăfătui.

Masăi s.n. Față de masă.

Masă, *mése* s.f. **1.** Scândură lată, fixată pe țărugi de-a lungul unui perete, folosită ca laviță. **2.** Față de masă. **3.** Bucată lungă de țesătură. **4.** Bucată de tifon sau de pânză rară în care se pune cașul la scurs. **5.** Cotigă pe care se transportă plugul. **6.** (art.) în sint. *masa plugului* = schimbătoare la plug, cu ajutorul căreia se reglează adâncimea brazdei. **7.** Tăiș la bardă.

Mascară, *mascarále* s.f. **1.** (depr.) Om ridicol, neserios. **2.** în expr. *a da de mascara* = a se face de râs. **3.** Organul genital masculin.

Măslină, *maslíne* s.f. Măslină.

Mastofălcă, *mastofălci* s.f. Legătură cu mai multe lucruri în ea; boccea.

Mașinat, *mașínată* adj. **1.** (despre lână) Prelucrată la mașină, dărăcită mecanic. **2.** (despre păr) Ondulat artificial; coafat. **3.** (despre zahăr) Cubic.

Măște adj. invar., în sint. *tată măște* = tată vitreg; *mamă/mumă măște* = mamă vitregă.

Mășter, *mășteră* adj., în sint. *tată mășter* = tată vitreg; *mamă/mumă mășteră* = mamă vitregă.

Măștimă adj. f., în sint. *mamă măștimă* = mamă vitregă.

Măștină adj. f., în sint. *mamă măștină* = mamă vitregă.

Matará, *matarále* s.f. Ploscă, bidon; vas făcut din fructul uscat de tigră, în care țărani duceau apa la câmp.

Mătcă¹ s.f. Alveolă în care stă regina stupului.

Mătcă², *mătcı/măcce/măcci* s.f. Băț cu care se bate laptele în putinei pentru a se alege untul; mătcă.

Materiál s.n. Puroi.

Matérie s.f. Puroi.

Materie s.f. v. **matérie**.

Mătină, *mătini* s.f. Mașină de vânturat cereale; vânturătoare acționată manual.

Mătiță s.f. Parte a năvodului, de forma unui sac, unde se strâng peștii.

Matolí vb. IV refl. A se ameți de băutură; a se chercheli.

Matolít adj. Amețit de băutură, cherchelit.

Matricolá vb. I tranz. A înscrie oile la cioban.

Maț, *mățe* s.n. **1.** Caltaboș; și în sint. *mațe fierte*, *mațe umplute*, *mațe groase*. **2.** Cârnat. **3.** în sint. *maț larg* = esofag (la om). **4.** (fig.) în sint. *maț gros* = numele lunii decembrie.

Mațachínă, *mațachíne* s.f. Pațachină.

Maul s.n. art., în expr. *a lua (cuiva) maul* = a. a reduce la tăcere (pe cineva); a lăsa pe cineva fără replică; a intimida. b. a omorî.

Mázăre s.f. Fasole.

Mazdraghínă s.f. sg. Băutură alcoolică tare.

Mazdroáncă, *mazdroánce* s.f. **1.** Fată bătrână, nemăritată. **2.** Fată, femeie corpulentă. **3.** Femeie nesuferită, guralivă și neserioasă.

Mazilós, *maziloásă* adj. Mofturos.

Măcărâu, *măcărăie* s.n. **1.** Contragreutate la cumpăna fântânii. **2.** Scripete folosit la fântâni; trolitul fântânii. **3.** Mâner cu care se învârtește roata sau crucea grindeiului la fântânile cu gârlici.

Măceșán, *măceșeni* s.m. Locuitor din comuna Măceșu.

Măcică s.f. sg. (fam.) Mamă-mare; bunică.

Măcioálfă (3 sil.), *măcioálfe* s.f. Rămurică, crenguță.

Măciuceán, *măciuceni* s.m. Locuitor din comuna Măciuca.

Măcreață s.f. v. **măstreăță**.

Măcritură, *măcrituri* s.f. Mușchi, carne macră prăjită, păstrată în untură.

Mădúă s.f. v. **mădúvă**.

Mădúfă s.f. v. **mădúvă**.

Mădúgă s.f. v. **mădúvă**.

Mădúhă s.f. v. **mădúvă**.

Mădúvă s.f. Măduvă.

Măgár, *măgári* s.m. **1.** Poliță portativă pe care se ține dranița, în timp ce se lucrează la acoperirea casei. **2.** Chingă la căpriori. **3.** Fiecare dintre cele patru bârne de care e prins coșul morii. **4.** Scaun de cuțitoit. **5.** Grămadă de cinci snopi așezați în formă de X. **6.** Grămadă de cinci, nouă, zece, paisprezece

snopi; jumătate sau treime dintr-o claie. **7.** Snop pus în vârful clăii, peste spicele celorlalți snopi, ca să le protejeze de ploaie.

Măgădít, *măgădítă* adj. Nesigur, îndoit.

Măgăduit, *măgăduită* adj. v. **măgădít**.

Măgălie, *măgălii* s.f. **1.** Capitul de floarea-soarelui. **2.** Măciulie la ac. **3.** Partea umflată, mai groasă a butucului roții de căruță.

Măgăoáie, *măgăoi* s.f. **1.** Momâie, sperietoare pentru păsări. **2.** Arătare, vedenie, nălucă.

Măgăreásă, *măgăreše* s.f. Măgăriță.

Măgăreăță, *măgărețe* s.f. **1.** Măgăriță. **2.** Claie de grâu.

Măgări vb. IV tranz. (despre varul nestins) A se fărâmița.

Măglăviceán, *măglăviceni* s.m. Locuitor din comuna Maglavit.

Măglăie, *măgliei* s.f. Dihanie, jivină.

Măglie, *măgliei* s.f. Movilă de hotar (în vârful căreia se înfige un stâlp de lemn), în special pentru păduri.

Măglie, *măgliei* s.f. Morman, moviliță; grămadă.

Măglisí, ind. prez. pers. I sg. *măglisesc*, vb. IV tranz. A linguși.

Măglisitor, *măglisitoare* adj. Lingușitor.

Măgură, *măguri* s.f. **1.** Ridicătură înaltă de teren; deal. **2.** Movilă (naturală). **3.** Ridicătură de pământ, movilă făcută de om,

folosită ca semn de hotar. **4.** Vârf înalt de deal sau de munte (fără pădure). **5.** Pantă, versant de deal. **6.** Teren mlăștinos în zonă montană. **7.** în sint. *măgură de zăpadă* = troian.

Măhúie, *măhúii* s.f. Momâie, sperietoare pentru păsări.

Măi vb. IV tranz. A se adresa cuiva cu „măi”.

Măi adv. Mai.

Măiág s.n. Băț, prăjină sau baston împodobit cu flori, batiste etc. folosit la jocul de călușari.

Măiágă, *măiége* s.f. Sperietoare de păsări; momâie.

Măidán, *măidáne / măidánuri* s.n. v. **maidán** (1.).

Măieșor s.n. Pisălog mic (pentru usturoi).

Măiúc, *măiúce* s.n. Ciocan mare de lemn.

Măiúg, *măiúge* s.n. v. **măiúc**.

Măjerít, *măjerítă* adj. **1.** Care e făcut grămezi. **2.** Încărcat peste măsură; prea plin.

Mălác, *măláci* s.m. Bivol.

Mălái s.n. **1.** Porumb. **2.** Amestec din făină de porumb și făină de grâu cu apă, folosit la scrobirea firelor de cânepă. **3.** Numele lunii mai.

Măláián, *măláiéni* s.m. Locuitor din satul Malaia.

Măláiúș s.n. Diminutiv de la *mălái* („făină de porumb”).

Mălín, *mălíni* s.m. Salcâm.

Mălínăș s.n. **1.** v. **dafinaș**. **2.** Lemn câinesc.

Mălós, *mălóși* s./adj. (Om) frumos.

Măltărác, *măltăráce/măltăráci* s.n./s.m. Mistrie.

Măltărăș, *măltărășe* s.n. Mistrie.

Mălumăreán, *mălumăréni* s.m. Locuitor din comuna Malu Mare.

Mălurá s.f. **1.** Lână de calitate inferioară, tunsă de pe burtă și de pe coada oii. **2.** Reziduu, depunere pe pereții butoiului cu vin. **3.** Puroi, coptură.

Mălúrá s.f. **1.** Reziduu la prepararea săpunului. **2.** Reziduu, depunere pe pereții butoiului cu vin. **3.** Tescovină. **4.** Puroi, coptură.

Mălurít, *mălurítă* adj. (despre bobul de cereale sau fructe) Nedezvoltat, pipernicit, mánat.

Mămăligár, *mămăligáre* s.n. Bucată de lemn bifurcată la capăt, care se fixează în pământ sau într-un zid și de care se leagă sau se atârână, cu un lanț, ceaunul deasupra focului; cujbă (la stână).

Mămăligí, ind. prez. pers. 3 sg. *se mămăligéște*, vb. IV refl. A deveni, a se face moale ca mămăliga.

Mămánă, *mămáni* s.f. v. **mămáne** (2.).

Mămáne, *mămáni* s.f. **1.** Mamă. **2.** Bunică.

Mămicúță s.f. Diminutiv de la *mamă*.

Mămítă s.f. Diminutiv de la *mamă*.

Mămóie, *mămóii* s.f. v. **mămúie**.

Mămúie, *mămúii* s.f. Speriatoare pentru păsări.

Măndiát (2 sil.) adv. Imediat.

Măngălău, *măngălăie* s.n. Sul de întins foaia de aluat.

Măni vb. IV refl. (despre recolta de cereale și despre fructe) A se mână.

Măntá, *mantále/măntále* s.f. v. **mantá**.

Mănúche, *mănúchi* s.m. v. **mănúnche**.

Mănuchín, *mănuchíni* s.m. v. **manechín**.

Mănuít adj. (despre cereale) Mănat.

Mănúnă, *mănúni* s.f. Mănunchi (din fire de grâu, cânepă etc.).

Mănúnche, *mănúnchi* s.m. Mănunchi (din fire de cânepă, grâu etc.).

Mănúne, *mănúni* s.f. v. **mănúnă (1)**.

Mănúnt, *mănúnți* adj. Tăiat, rupt în bucăți mici, mărunțit.

Mănușă, *mănuși* s.f. **1.** Placă de fier care îmbracă partea de jos a leucii; pleviță. **2.** Țepușă înfiptă în opleanul saniei ca să fixeze coșul. **3.** Fuior.

Măr, *mére* s.n. Străgălie la osia carului.

Mărái s.n. Mărar.

Mărámă, *mărâmi* s.f. v. **marámă**.

Măráz, *mărázuri* s.n. Defect al vinului care s-a acrit, s-a băloșit, a luat miros; areală.

Mărăcine, *mărăcini* s.m. **1.** Spin, țep. **2.** Salcâm.

Mărăcineán, *mărăcinéni* s.m. Locuitor din comuna Mărăcinele.

Mărămítă, *mărămíte* s.f. Batistă.

Mărântáie s.n. pl. Viscere.

Mărântáiiá v. **măruntáiiá**.

Mărcél s.m. Numele lunii martie.

Mărcúș, *mărcúșă* adj. **1.** (despre oameni) Cu pistru; pistruiat. **2.** (despre oi) Cu pistru pe bot.

Mărdá s.f. col. v. **mardá (1)**.

Mărdăgí, ind. prez. pers. 1 sg. (*mă*) *mărdăgesc*, vb. IV tranz. și refl. **1.** A (se) murdări; a (se) păta. **2.** A (se) terfeli, a (se) strica, a (se) prăpădi.

Mărdăgít, *mărdăgítă* adj. Murdărit, pătat, întinat.

Mărdășí, ind. prez. pers. 1 sg. (*mă*) *mărdășesc*, vb. IV tranz. și refl. **1.** A (se) murdări; a (se) păta.

Mărdășít, *mărdășítă* adj. Murdărit.

Mărgeá, *mărgele* s.f. **1.** (mai ales la pl.) Bărbie la găină. **2.** Pupilă. **3.** Amigdală.

Mărgeán, *mărgeáne* s.n. **1.** Șirag de mărgele. **2.** Bărbie la găină.

Mărghéie s.f., pl Pești mici.

Mărgilică, *mărgilici* s.f. Mărgică.

Mărginár¹, *mărginäre* s.n. Partea laterală, peretele ulucului la moară.

Mărginár², *mărginări* s.m. Fiecare dintre cei doi stâlpi ai porții.

Mărginără, *mărginäre* adj. f. (despre oi) Care umblă, de obicei răzleață, pe marginea turmei.

Mărginäre, *mărginări* s.f. **1.** Lătunoaie rezultată din tăierea marginilor unui buștean. **2.** Scândură lată, tăiată cu fierăstrăul din marginea trunchiului de copac, folosită și ca ulucă. **3.** Marginea răsfrântă la borul pălăriei.

Mări vb. IV tranz. A plămădi (aluatul) și a-l pune la dospit.

Mărinéan, *mărinéni* s.m. (rar) Flăcău.

Măritá, ind. prez. pers. 1 sg. *mărit*, vb. I tranz. A înstrăina un bun.

Mărós, *măroásă* adj. Măreț, mândru.

Mărtác, *mărtáci* s.m. Stâlp de gard.

Mărtălóg, *mărtáloágă* adj. Care nu poate merge bine, fiindcă nu-l țin picioarele; care se împiedică în mers și cade des.

Mărúlă, *mărúle* s.f. Impurități care rămân pe fundul cazanului în care s-a preparat săpunul.

Mărúnchi, *mărúnchi* s.m. v. **mărúnche**.

Mărúnt, *mărúntă* adj. **1.** în sint. *pădure mărúntă* = pădurice,

deasă, cu copăcei și tufișuri. **2.** (art.) în loc. adv. *cu de mărúntul* = cu de-amănuntul.

Mărúntái, *mărúntáie* s.n.

1. Lucruri mărunte, mărúntișuri.

2. (la pl., cu forma *mărúntái*) Resturi de paie, de fân etc. nemâncate de vite; cotoare, tulpini ale plantelor de nutreț; ogrinji.

Mărúntáiá vb. I tranz. și refl. A (se) mărúnti, a (se) fărâmița.

Mărúntuíá vb. I tranz. și refl. v. **mărúntáiá**.

Mărúntá vb. I tranz. și refl. A (se) mărúnti, a (se) fărâmița.

Mărúntát s.n. Acțiunea de a mărúnta.

Mărúntiș, *mărúntișuri* s.n.

1. Rămășiță de fân mărúntit.

2. Vreasc. **3.** (mai ales la pl.) Cereale.

Mărúț, *mărúțe* adj. Măricel, mărișor.

Măsäre, *măsări* s.f. Față de masă.

Măsäláriță, *măsälárițe* s.f. Torță.

Măsăriță, *măsărițe* s.f. Față de masă.

Măseá, *măsele* s.f.

1. Manșonul de fier care fixează trupița de grindeiul plugului.

2. Partea coasei care prinde custura de toporâște. **3.** Cuiul care prinde cele două scânduri prin care se leagă tâlpile saniei de proțap. **4.** Cuiul din capul grindeiului prin care acesta se leagă de cotița plugului. **5.** Șiștor la moară. **6.** Paletă la roata morii.

Măselăriță, *măselărițe* s.f.
Falca de jos la om.

Măslină, *măslíne* s.f.
Aluniță, pistrui.

Măstăcăn, *măstăcâni* s.m.
Mesteacăn.

Măstăcău s.n. v. **mestecău**.

Măstreăță s.f. Boală (la om), constând în descumarea pielii de pe cap.

Măsură, ind. prez. pers. 1 sg. *măsur*, vb. I tranz. A lua măsură.

Măsurătoare s.f. Băț creat cu care se măsoară cantitatea de lapte mulsă; răboj.

Măsúță, *măsúți* s.f.
Diminutiv de la *masă* (mobilă).

Mășălie, *mășălii* s.f. **1.** Mușuroi de soboli. **2.** Parte din tulpină care rămâne în pământ după tăiatul porumbului.

Mășelie, *mășelii* s.f. Parte din tulpină care rămâne în pământ după tăiatul porumbului.

Mătăcăni, ind. prez. pers. 1 sg. *mătăcănește*, vb. IV intrans. (despre oameni) A merge împlecticindu-se.

Mătăcine s.f. Propolis.

Mătăhúz, *mătăhúzi* s.m. (fig.) Om prost.

Mătăiăgă, *mătăiégi* s.f.
Momâie, sperietoare; matahală.

Mătănăi, ind. prez. pers. 1 sg. *mătănăiesc*, vb. IV intrans. A umbla fără rost.

Mătărângă, *mătărângi* s.f.
Ciomag de dimensiuni mari, lung și gros.

Mătăsi vb. IV intrans. (despre porumb) A-i da mătasea.

Mătăsică s.f. Învelișul gogoșii (de mătase) din care se scoate firul.

Mătăsúța s.f. Fir subțire de mătase.

Mătăúz, *mătăúzuri/mătăúze* s.n. **1.** Faclă făcută din coajă de cireș unsă cu petrol, care se aprinde de lăsata secului. **2.** Tampon de vată prins la capătul unui bețișor, cu care se ung bolnavii în gât. **3.** Bătă cu o despicătură la un capăt, în care se pot introduce călți sau pănuși, și care se folosește la spălatul butoaielor sau al putinilor. **4.** (cu pl. *mătăúze*) Buchet de flori (purtat de mireasă la nuntă). **5.** Momâie, sperietoare.

Mătăcă, *mătăci* s.f. v. **mătca** (1.).

Mătca, *mătci/mătche* s.f. v. **mătca** (1.).

Mătcuș s. Bătător pentru unt.

Mătică, *mătici* s.n. v. **mătăcă**.

Mătrăcăr s.m. Om leneș; om de nimic.

Mătrăcăni, ind. prez. pers. 1 sg. *mătrăcănesc*, vb. IV tranz. A cumpăra obiecte sau băuturi, pentru a le vinde cu preț ridicat; a face speculă.

Mătrăși, ind. prez. pers. 1 sg. *mătrășesc*, vb. IV tranz. **1.** A îndepărta pe cineva; a izgoni (din casă) pe cineva. **2.** A goli o casă de toate obiectele. **3.** A fura. **4.** A distruge totul.

Mătrășit, *mătrășită* adj.
1. Care a fost izgonit (din casă sau dintr-o colectivitate). **2.** (Casă) jefuită. **3.** (Persoană) prădată. **4.** (Persoană) căreia i-au fost distruse bunurile.

Mătricie s.f. v. **mătreacă**.

Mătură, ind. prez. pers. 3 sg. *măturéște*, vb. refl. (despre vița-de-vie) A crește mare și nefiind tăiată la timp, se face ca mătura.

Mătușă, *mătuși* s.f. **1.** Femeie bătrână; babă; și în sint. *mătușă bătrână*. **2.** Bunică. **3.** Femeie (măritată) după vârsta de 30 de ani.

Mătuși vb. IV refl. A îmbătrâni.

Mătușoaică, *mătușoăice* s.f. Femeie bătrână; babă.

Mătușoi¹ s.m. **1.** Fratele tatălui sau al mamei; unchi. **2.** Soțul mătușii.

Mătușoi² s. Mezel preparat din cecumul porcului, umplut cu măruntaie, slănină și carne de porc; tobă mică.

Măur s.n. Mohor.

Măureacă s.f. Specie de mohor.

Măzărăc, *măzărăce* s.n. Ciomag.

Măzărăt adj. (despre pământul arat, nisip, săpun etc.) Cu granule, granulat, ca mazărea.

Măzărăn s. Grindină mărunță, măzărîche.

Măzări vb. IV intrans. A cădea grindină mărunță, măzărîche.

Măzgugură s.f., în expr. *a se face măzgugură* = a se ghemui, mai ales de durere.

Măglă, *măgle* s.f. Grămadă mare de lemne.

Măgliseală, *măgliséli* s.f. Lingușire.

Măglisă, ind. prez. pers. 1 sg. *măglisesc* vb. IV tranz. A măguli, a linguși.

Măglisire, *măglisiri* s.f. Lingușire.

Măglisit, *măglisită* adj. Care este lingușit.

Măglisitor, *măglisitoare* adj. Lingușitor.

Măinără, *măinari/măinări* s.f. **1.** Mâner de clanță la ușă. **2.** (cu pl. *măinări*) Plăsea (la cuțit, briceag).

Măine-zi adv. A doua zi, în raport cu azi.

Mălcăviță s.f. Reumatism articular.

Mălci vb. IV tranz., în expr. *a o mălci* = **a.** a amuți, a încremeni (ca urmare a unui sentiment foarte puternic); **b.** a o sfecli.

Mălură s.f. Impurități în lâna tunsă.

Mână vb. I tranz. **1.** A trimite (pe cineva). **2.** A acționa (un mecanism) **3.** (despre foile unei cărți) A întoarce.

Mănar¹, *mănari* s.m. Persoana care mână caii la arie.

Mănar², *mănare* s.n. Mâner la coasă.

Mănare, *mănări* s.f. Mâner la clanța ușii.

Mână¹, *mâini* s.f. **1.** în loc. subst. *sub mână* = subsoară; în loc. adj. și adv. *ca pe mână* = cât mâna de gros; în expr. *a-i umbla cuiva mâinile ca ochii mortului* = a lucra încet, a nu fi îndemânat; *a da după mână* = a frământa insistent aluatul. **2.** (și cu pl. *mâni*) Mânunchi (din fire de grâu, cânepă etc.). **3.** Mâner, toartă (la țest). **4.** Braț la războiul de țesut. **5.** Fiecare dintre lemnele așezate orizontal pe brațele războiului, de care se agață bețele de susținere a ițelor și a spetei. **6.** Fiecare dintre brațele vătalelor. **7.** Mâner la coasă. **8.** Măsea la coasă. **9.** Brăncinar la plug. **10.** Schimbătoare la coarnele plugului cu ajutorul căreia se reglează adâncimea brazdei; și art., în sint. *mâna roatelor*. **11.** Leucă. **12.** Limbă la meliță. **13.** (cu pl. *mâni*) Fiecare dintre bârnele de care este prins coșulla moară. **14.** (cu pl. *mâni*) Chingă la căpriori. **15.** (cu pl. *mâni*) fiecare dintre cei trei craci ai uneltei de pescuit numită *sâcoviște*.

Mână², *mânuri* s.f. Prăjină de cules fructe.

Mânător, *mânători* s.m. **1.** Persoană care mână oile la strungă; strungar. **2.** Persoană care mână vitele la plug; pogonici.

Mânăuș s.m. Persoană care mână vitele la plug; pogonici.

Mâncare s.f., în sint. *mâncare lungă* = cantitate mare de mâncare, de un singur fel;

mâncare scurtă = cantitate de mâncare din mai multe feluri.

Mâncător, *mâncători* adj. Mâncăcios.

Mâncătură s.f. **1.** Mâncărime. **2.** Sifilis.

Mândălác, *mândăláci* s.m. Plantă erbacee din familia umbeliferelor, cu rădăcinile aproape rotunde și florile albe, înrudită cu baraboiiul.

Mândrele s.f., pl., art. Numele unui dans popular.

Mâncără, *mâncăre* s.f. Ie.

Mâncătoare, *mâncători* s.f. **1.** Pășunarea până în răsăritul soarelui, pe rouă. **2.** Pășunarea rituală din dimineața zilei de 23 aprilie (Sfântul Gheorghe). **3.** Creangă cu frunze verzi sau plantă de pădure care, conform obiceiului, se pune la streșini, la gard, la grajd, de Sfântul Gheorghe.

Mânece s.f., pl. tantum v. **mâneci** (2.).

Mâneci s.f., pl. tantum **1.** Cămăși, ii. **2.** Bucată de pânză bună pentru confecționat cămăși, ii. **3.** Bucată mare de pânză pe care mireasa o dăruiește nașului la nuntă.

Mânegóci, *mânegóci* s.n. v. **minigóci**.

Mânigóci, *mânigóáce/mânigóciuri/mânigóci* s.n. v. **minigóci**.

Mâneí, *mâneíe* s.n. Mâner.

Mâner, *mâner* s.n. **1.** Măsea la coasă. **2.** Trunchiul de lemn în care este înfipță nicovala. **3.** Limbă la meliță.

Mâne-zi adv. v. **mâine-zi**.

Mângăială, *mângăieli* s.f. Alintare.

Mânicéle s.f. pl. Diminutiv de la *mână*¹ (2.).

Mâniul s. art. v. **mâniei**.

Mânjeală s.f. **1.** Amestec de țărâțe, înmuiate cu făină (și mălai) pentru scrobite firele la țesut; scrobeală. **2.** Pată (de murdărie).

Mânji, ind. prez. pers. 1 sg. *mânjesc*, vb. tranz. **1.** A da cu mânjeală pe firele de urzeală; a scrobi. **2.** A spăla prost. **3.** (fig.) A bate, a lovi pe cineva.

Mânjit, *mânjită* adj. (despre oameni) Murdar, nespălat.

Mânuitor, *mânuitori* s.m. Persoană care mână vitele la plug; pogonici.

Mânună, *mânuni* s.f. **1.** Mănunchi din fire de grâu, cânepă etc. **2.** Fiecare dintre cele două brațe ale războiului de țesut. **3.** Fiecare dintre cele două stinghii așezate orizontal pe brațele războiului, de care se se agață bețele de susținere a vătalelor și a ițelor. **4.** Chingă la căpriori.

Mânúșă, *mânúși* s.f. **1.** Mănunchi din fire de grâu, cânepă etc. **2.** Fuior.

Mânuşică s.f. Mănunchi mic.

Mânzără, *mânzări* s.f. Oaie cu lapte.

Mânzare, *mânzări* s.f. **1.** Lapte de oaie care a fătat. **2.** Oaie care, fătând doi miei, nu are lapte suficient pentru a-i hrăni.

Mânzărie (4 sil.), *mânzării* s.f. v. **mânzără**.

Mânzăt, *mânzați* s.m. **1.** Vițel de doi-trei ani; junc. **2.** Vițel până la doi ani. **3.** Vițel între un an și trei ani. **4.** Vițel până la un an.

Mânzată, *mânzâte* s.f. **1.** Vițea de un an. **2.** Vițea de doi-trei ani; junincă. **3.** Vițea de unul, doi ani. **4.** (și adj.) (Vacă) care nu are vițel și nu dă lapte; stearpă.

Mânzăți vb. IV intrans. **1.** (despre vaci, iepi) A rămâne sterpe. **2.** (despre pomi) A nu rodi.

Mânzulică, *mânzulici* s.f. Diminutiv de la *mânză*.

Mânzulită s.f. Diminutiv de la *mânză*.

Mârcáv, *mârcávă* adj. (despre om) Bolnăvicios; fără putere fizică; slab, neputincios.

Mârcăví, ind. prez. pers. 1 sg. *mă mârcăvlesc*, vb. IV refl. A slăbi.

Mârcúie, *mârcúii* s.f. Pământ moale de pe fundul bălților sau rămas pe fundul unei ape curgătoare după inundație; mâl.

Mârdăgeală, *mârdăgeli* s.f. Murdărie.

Mârdăgí, ind. prez. pers. 1 sg. *mă mârdăgesc*, vb. IV tranz. și refl. v. **mârdăgí**.

Mârdăgít, *mârdăgítă* adj. v. **mârdăgít**.

Mârléte, *mârléți* s.m. Om vulgar.

Mârlí vb. IV refl. (despre porumb) A se poleniza.

Mârșán, *mârșáni* s.m. Locuitor din comuna Mârșani.